

Verslag Bijeenkomst

Gezond en duurzaam voedsel
óók voor mensen in armoede,
7 oktober 2022

Agenda
Stad

Federatie
**Landbouw
en Zorg**

**VRIENDEN
LOTERIJ | FONDS**

In een **bomvolle zaal** verdiepten ruim 80 lokale initiatieven, voedselbanken, gemeentes, zorgboerderijen en voedselraden zich in de kansen en knelpunten voor meer gezond en duurzaam voedsel voor mensen in armoede. Nog eens 50 deelnemers stonden op de wachtlijst. Een duidelijk teken dat er een groot probleem is in Nederland. Het aantal mensen in armoede in Nederland neemt snel toe. Tegelijkertijd neemt de voedselverspilling bij supermarkten af. Voedselbanken hebben daardoor toenemende moeite om hun klanten te voorzien van verse groente en fruit. Een groeiend aantal lokale initiatieven, van zorgboeren tot vrijwillige voedseltuinen, stapt in de lacune van een gezonde, inclusieve voedselomgeving.

PRESENTATIE DALILA SAYD

het Eetschap

Een fris perspectief op het onderwerp kwam van Dalila Sayd van Het Eetschap, zelf afkomstig uit een arm gezin. “Je kunt niet alleen maar zeggen: je moet gezond eten.” Ze richtte Het Eetschap op om het gesprek over voedsel op gang te brengen, onder andere op scholen. “Gezinnen in armoede hebben allerlei andere problemen op te lossen, waaronder geldzorgen. Gezond eten staat dan niet altijd voorop. Je moet vooral luisteren naar wat **mensen zelf als oplossing zien.**”

Ondanks tal van campagnes de afgelopen 30 om het bewustzijn over gezond eten te vergroten wordt een groeiend aantal Nederlanders die gebukt gaat onder armoede niet bereikt. Dit komt doordat de interventies veelal gericht zijn op de gehele Nederlandse populatie.

In mijn werk ontmoet ik vaak mensen die mij vragen hoe wij met Stichting Het Eetschap dan wel **die 'moeilijke doelgroep' bereiken**. Ik vraag me af of deze groep mensen nou echt zo moeilijk bereikbaar is. Is het niet zo dat deze groep makkelijker vergeten wordt, omdat ze niet lijken op de mensen achter de tekentafels? Om met Roxanne van Iperen te spreken: ‘de kloof tussen geprivilegeerden en verschoppelingen wordt steeds groter, omdat met de logica van de eerste groep beleid voor de tweede groep wordt gemaakt.’

Wij stellen ideeën en ervaringen van mensen die doorgaans minder zichtbaar zijn centraal, en slaan zo een brug tussen beleid en praktijk. Samen kijken we naar welke kansen of mogelijkheden er liggen die uiteindelijk leiden tot een aanpak. Eén die een oplossing biedt voor hun persoonlijke uitdaging, rekening houdt met hun situatie en hun overtuigingen én tegelijkertijd gezond eten stimuleert.

Zolang we mensen het gevoel geven dat ze een probleem zijn (want zij zijn moeilijk bereikbaar), maken we het onszelf lastig om vooruit te komen. Zodra we elkaar als volwaardig en gelijke zien, zetten we samen een stap voorwaarts.

PROJECTENCARROUSEL

Loes van der Meulen van de Blauwe Tomaat heeft een oude SRV wagen en stalt die elke dag weer in een andere kwetsbare wijk in Arnhem. Ze verkoopt groentes en fruit met een 'krasje' tegen zachte prijsjes. Zo zorgt ze voor betere toegang tot gezond eten voor mensen met een kleine beurs.

Karin Wiegerinck van Voedseltuin IJplein teelt met 60 andere vrijwilligers groenten voor de Voedselbank Amsterdam en Resto van Harte in Voedseltuin IJplein op een prachtige locatie aan het IJ.

Floris Visser, Volkskantine heeft de Volkskantine opgezet in Almere: een nieuwe basisvoorziening voor betaalbaar goed eten, vergelijkbaar met openbaar vervoer, sociale woningbouw of de bibliotheek. Zijn missie is om in iedere wijk een basisvoorziening voor betaalbaar goed eten te realiseren. De Volkskantine zit tegenover de Kentucky Fried Chicken dus heeft daar de porties en prijzen van afgekeken. Het motto is 'goed eten voor een snackbarprijs'.

Rein Veldhuis, Voedselbanken Nederland is lid van het Team Nationale Voedselvererving bij Voedselbanken Nederland, de overkoepelende organisatie van de lokaal georganiseerde voedselbanken door heel Nederland. Er zijn er 137 in Nederland met ruim 500 distributiepunten. Hij heeft veel contacten met grote supermarktketens voor verwerving van voedsel.

Wethouder Maud Hulshof van gemeente Wageningen heeft als één van de weinige gemeentes in Nederland een langjarig voedselbeleid ontwikkeld. Ook ondersteunt de gemeente Wageningen een project waarbij kinderen op een basisschool in een kwetsbare wijk gezonde warme lunches krijgen.

Ervaringsdeskundige Risma Soekhi runt daarnaast een voedseluitgifte service in Amsterdam Noord voor mensen die niet in aanmerking komen voor de voedselbank: Moeders van Noord. Met een vrijwilligersnetwerk voorziet ze zo'n tachtig arme gezinnen in de Buiksloterbanne van gezonde voeding.

KNELPUNTEN BIJ PROJECTEN

- Het ontbreken van structurele financiering. Het blijft de hele tijd weer zoeken naar potjes geld.
- Ook het vinden en binden van vrijwilligers is lastig.
- Het borgen van kennis is lastig. Vrijwilligers wisselen regelmatig, hoe zorg je dan dat de kennis behouden blijft?
- De toevoer van groenten en fruit is lastig voor projecten als de Blauwe Tomaat. Ze zijn overgestapt van veel verschillende toeleveranciers naar één leverancier, om zo wekelijks voldoende variëteit aan groente en fruit te kunnen bieden.
- Ook de stijgende inkooprijzen zijn een probleem. “Ik verkoop nu onder de inkooprijzen, anders kan de doelgroep het niet meer betalen. Dit kan ik natuurlijk niet jaren volhouden, dankzij de subsidies die ik krijg voor ontmoetingsactiviteiten kan het nu wel voorlopig.”(De Blauwe Tomaat)
- Ook voor Voedselbanken Nederland is toevoer van groenten en fruit een groeiend probleem. Dit heeft te maken met afnemende voedselverspilling.
- Bij gebrek aan langjarig beleid van gemeentes geeft Yuri Cohen van zorgboerderij Land in Zicht aan “dat we iedere vier jaar weer opnieuw in gesprek moeten.”
- Toegang tot grond is op diverse plekken een probleem.

SUCCESSFACTOREN BIJ PROJECTEN

- “Wij hebben geen probleem om de mensen te bereiken die we willen bereiken. We rijden met onze bus naar de kwetsbare wijken, zetten daar altijd een gezellig zitje neer zodat mensen ook even koffie kunnen drinken en elkaar ontmoeten.”(De Blauwe Tomaat)
- “Om de mensen die het nodig hebben te bereiken delen we cadeaubonnen uit via de wijkteams. Dit werkt goed.” (de Volkskantine)
- Het is belangrijk dat gemeentes een voedselagenda langjarig vast te stellen, “want gezond voedsel is de basis voor ontwikkeling.” (Wethouder Maud Hulshof van Wageningen)
- In Veenendaal werken klanten van de Voedselbank mee in de voedseltuin Stadsakkers. Het is niet voor iedereen geschikt, maar fijn voor wie dat kan.
- Verschillende voedselbanken betalen mee aan onkosten voor verbouw van groenten en fruit, bijvoorbeeld het zaai- en pootgoed, gereedschap. Dit maakt de financiële drempel voor diverse vrienden- en voedseltuinen wat lager.

FILMPJES PILOTS

Zorgboerderij Slangenburg in Doetinchem teelt uitsluitend voor de voedselbank. Zowel deelnemers als afnemers zijn heel blij zijn met deze samenwerking. Door de samenwerking stopt de voedselbank nu veel meer gezonde en duurzame voeding in de voedselpakketten. En komt dit terecht bij de mensen die het het hardst nodig hebben. Boeren met dubbele oogst dus.

[Bekijk video Slangenburg](#)

[Bekijk video Land in Zicht](#)

Land in Zicht in Amersfoort is gestart met het verbinden van bedrijven die willen investeren in de tuinderij, zodat mensen met minder geld van dat geld kunnen komen oogsten. Ook verkent het de mogelijkheden voor een pilot project waarbij gemeente Amersfoort alternatieve vormen van SROI (Social Return on Investment) ontwikkelt waardoor projecten als Land in Zicht gefinancierd kunnen worden.

DISCUSSIE

Aan de hand van stellingen waarbij mensen in beweging kwamen door positie te kiezen in de zaal ontstond een levendige discussie met de volgende highlights:

- In sommige gemeentes zijn voedselraden actief met gezond en duurzaam voedsel ook voor mensen in armoede.
- Bijna overal zijn het vrijwilligers die al het werk doen.
- In een enkel geval komt er via Social Return on Investment financiering binnen, maar dat is een betrekkelijk nieuw instrument.
- “Inmiddels is er zoveel behoefte aan gezond en duurzaam voedsel en is de beweging die aanvankelijk bestond uit moestuinen op zorgboerderijen (zogenaamde vriendentuinen) dusdanig verbreed dat we misschien het begrip zorg moeten verbreden, het gaat niet langer om individuele zorg maar om zorg voor de samenleving.” (Reineke Schermer van Stichting Doen)
- “We zouden eigenlijk een basisinkomen moeten hebben.” (Wethouder Maud Hulshof Wageningen)
- “Het is eigenlijk een schandaal dat we het erover moeten hebben.” (Gerdie Jansen van zorgboerderij De Haam)
- Het is prachtig al die lokale initiatieven, maar eigenlijk is institutionalisering nodig. Toegang tot gezond en duurzaam eten is een overheidstaak en overheden zijn dan ook aan zet volgens de aanwezigen. Want armoede vraagt om een integrale aanpak.
- Gezond en duurzaam voedsel zou een basisrecht moeten zijn in Nederland.

VERVOLG

We organiseren vrijdag 3 februari 2023 een volgende bijeenkomst. Noteer die vast in je agenda; je bent van harte **welkom!**

ONDERZOEK

Onderzoek Wageningen Universiteit

De Wetenschapswinkel van Wageningen Universiteit heeft een onderzoek gedaan naar kansen en knelpunten van vriendentuinen. Zij stelt vast dat er nieuwe kansen zijn voor vrienden- en voedseltuinen, omdat de vraag naar gezond voedsel toeneemt en de aanvoer naar voedselbanken afneemt. Hun bevindingen staan in [dit rapport](#).

Dank aan de Eleven Floowers Foundation voor de prachtige locatie: landgoed Zonneoord, Ede